

- 17- Loptica
- 18- Bertelman
- 19- Harpercollins
- 20- Publiotech
- 21- Fujji xerox
- 22- Bookpark
- 23- Book in time service
- 24- Alt and Noda

- 14- Alt, P.M. and Noda, K. Increasing electronic display information content: an Introduction. IBM Journal of Research & Development 42 (3/4), May / July 1998, PP. 315-320.

یادداشت‌ها

- 1- Tony Cawkell. Electronic books. Aslib Proceedings Vol. 51, No. 2, February 1999, PP. 54-58.
- 2- Tulip
- 3- Kay
- 4- Goldberg
- 5- Xerox's Palo Alto Research Centre
- 6- Andries Van Damm
- 7- Dynabook
- 8- Pintel
- 9- Annual Review of Information Science and Technology
- 10- Tacoma Narrows bridge
- 11- Ixon
- 12- Softbook
- 13- Nuvomedia
- 14- Everybook
- 15- Millennium Reader
- 16- Rocketbook

بررسی نیازهای اطلاعاتی نوسوادران زن گروه‌های پیگیر شهر در تهران

تألیف: آذین قاضی میرسعید

دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

مقدمه

در این پژوهش که به روش پیمایشی انجام گرفته، تعداد ۹۱ نوسواد زن گروه‌های پیگیر شهر تهران را در نیمه اول سال ۱۳۷۸ از میان ۱۲۷۴ نفر به عنوان نمونه به روش طبقه‌بندی شده و با هدف کلی شناخت نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن و انطباق محتوای آموزشی با نیازهای آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و آزمون فرضیات نشان داده است که ارتباط متغیر وابسته و (نوع نیاز اطلاعاتی) با متغیر مستقل (منطقه تشکیل کلاس، میزان استفاده از رادیو و تلویزیون و دامنه مطالعاتی فراگیران) معنادار است، اما با متغیرهای (سن، شغل، وضعیت تأهل) معنادار نیست. همچنین نیاز بهداشتی با امتیاز ۵۷/۵۲٪ مهمترین نیاز بوده است.

آموزش بزرگسالان یکی از برنامه‌های توسعه اجتماعی در کشورهای در حال توسعه می‌باشد. در کشور ما نیز فعالیت‌هایی در این زمینه دنبال می‌شود و افراد زیادی را تحت پوشش قرار می‌دهد. با توجه به تغییر ساختار اجتماعی و نیاز جامعه کنونی به نیروی کار ماهر، نظام سوادآموزی نیز تغییر رویه داده و آموزش به خواندن و نوشتن محدود نمی‌نماید بلکه تلاش می‌کند به فراگیران، آموزش‌های کاربردی ارائه دهد و آنها را در زمینه اجتماعی و خانوادگی توانمند نماید به عبارت دیگر به فراگیران آموزش‌های علمی ارائه دهد. سوادآموزی در چارچوب گروه‌های پیگیر یکی از روش‌های علمی نظام سوادآموزی نوین می‌باشد.

با توجه به اعتبارات مالی که جهت آموزش و سوادآموزی مردم هزینه می‌شود و شناخت نیازهای اطلاعاتی و آموزش فراگیران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا با آگاهی از نیازهای اطلاعاتی فراگیران بتوانیم محتوای آموزشی را اصلاح و با نیازهای آنان منطبق نماییم.

موضوع تحقیق و بیان مسئله

با توجه به اینکه زنان قشر عظیمی از جمعیت بی‌سواد و کم‌سواد جامعه را تشکیل می‌دهند، دارای نیازهای آموزشی فراوانی در زمینه‌های مختلف علمی، هنری، اجتماعی،

حرفه‌ای و... می‌باشند. قطعاً هر اندازه سوادآموزی کاربردی‌تر^۱ باشد به همان اندازه تأثیر آن در زندگی سوادآموزان بیشتر خواهد بود. بنابراین اگر با توجه به نیازها و علائق نوسوادان زن مواد خواندنی آنها تهیه گردد، زمینه را برای گرایش زنان بی‌سواد به کلاس‌های نهضت و جلوگیری از رجعت سوادآموزان به بی‌سوادی مجدد فراهم می‌آورد، و در نهایت منجر به موقعیت برنامه‌های سوادآموزی می‌شود از طرفی تداوم برنامه‌های سوادآموزی ضروری است. زیرا بدون وجود برنامه‌های سوادآموزی و تداوم آموزش نوسوادان پس از مدتی سوادآموخته شده را فراموش می‌نمایند (۱).

موضوع مورد بررسی در این پژوهش نیاز اطلاعاتی زنان در گروه‌های پیگیر است. مسئله اساسی شناسایی نیازهای آموزشی و اطلاعاتی فراگیران زن این گروه‌ها است تا بتوان براساس آن برنامه‌های آموزشی و محتوای کتاب‌های آموزشی گروه‌های پیگیر را طراحی و تدوین کرد.

هدف و اهمیت پژوهش

هدف اصلی از تحقیق حاضر تعیین نیازهای اطلاعاتی نوسوادان زن گروه‌های پیگیر می‌باشد همچنین اهداف ویژه دیگری نیز مد نظر قرار گرفته‌اند از جمله:

- اولویت‌بندی نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن گروه‌های پیگیر.

- کمک به برنامه‌ریزی و طراحی برای تهیه و تدوین خواندنی‌های ساده برای فراگیران زن جامعه شهری.

- کمک به اشاعه فرهنگ کتابخوانی در میان فراگیران زن در گروه‌های پیگیر.

اهمیت بررسی حاضر نیز در این است که چنانچه با توجه به نیازها و علائق این فراگیران مواد خواندنی تهیه گردد موجب می‌شود که این افراد گرایش بیشتری برای حضور در کلاسها و بالطبع مطالعه داشته باشند و همین امر موجب می‌گردد که این افراد متوجه این مسئله گردند که داشتن سواد می‌تواند آنان را در رفع مشکلاتشان یاری نماید. همچنین موجب می‌شود که این افراد رجعت به بی‌سوادی نداشته و در نتیجه هزینه‌های صرف شده برای سوادآموزی به هدر نرود.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در تجزیه و تحلیل داده از بسته نرم‌افزاری spss^۲ استفاده شده است. همچنین از جدول‌های توزیع فراوانی درصد، میان و میانگین، نمایه سطح توصیفی و از آمارهای χ^2 کای اسکور^۳ با توجه به مقیاس‌های استفاده در سطح تبیینی استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها.

یافته‌های جمع‌آوری شده پس از تجزیه و تحلیل در این پژوهش به سه صورت:

I - بررسی توصیفی

II - آزمون فرضیات

III - سنجش نیازهای اطلاعاتی براساس ترتیب اولویت

آنها مرتب شده است. (۲، ص ۲۸۴)

پژوهشی توصیفی

با توجه به اینکه برای شناخت جامعه آماری ابتدا باید متغیرهای پژوهش به تنهایی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گرفت به همین منظور تمامی متغیرها که شامل مقطع تحصیلی - منطقه تحصیلی، سن، شغل، وضعیت تأهل، میزان بهره‌وری از رادیو و تلویزیون دامنه مطالعاتی مدنظر قرار گرفته شد و نتایج حاصله به شرح زیر می‌باشد.

- شرکت‌کنندگان در گروه‌های پیگیر عموماً دارای مقاطع تحصیلی تکمیلی، پایانی و پنجم می‌باشند که با توجه به جدول فراوانی که به همین منظور تهیه گردید شرکت‌کنندگان در این گروه‌ها ۴۳/۵٪ دارای مدرک تحصیلی دوره تکمیلی و ۳۴/۶٪ دارای مدرک تحصیلی پنجم و ۲۲٪ دارای مدرک تحصیلی پایانی بوده‌اند به این ترتیب بیشتر فراگیران این گروه‌ها از مدرک تحصیلی دوره تکمیلی برخوردار بوده‌اند.

- فراگیران در مناطق مختلف شهر تهران تحصیل کرده‌اند بنابراین متغیر منطقه تحصیلی با هدف اطلاع از چگونگی پراکندگی آنها در مناطق چهارگانه تهران انتخاب شده است. براساس نتایج ۴۳/۵٪ در منطقه شمال، ۲۲/۵٪ در منطقه غرب، ۱۷/۸٪ در منطقه شرق، ۱۵/۲٪ در منطقه جنوب تهران بوده‌اند از این رو می‌توان گفت که غالب کلاس‌ها در منطقه شمال برگزار گردیده است.

فرضیه‌ها و روش پژوهش

با توجه به هدف اصلی و اهداف ویژه در این پژوهش فرضیه‌هایی مدنظر گرفته شده است:

۱ - میان سن و نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن (گروه‌های پیگیر) رابطه معناداری وجود دارد.

۲ - میان شغل و نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن (گروه‌های پیگیر) رابطه معناداری وجود دارد.

۳ - میان منطقه مسکونی و نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن (گروه‌های پیگیر) رابطه معناداری وجود دارد.

۴ - میان وضعیت تأهل و نیازهای اطلاعاتی فراگیران زن (گروه‌های پیگیر) رابطه معناداری وجود دارد.

۵ - میان میزان بهره‌وری از رادیو و تلویزیون و نیازهای اطلاعاتی فراگیران رابطه معناداری وجود دارد.

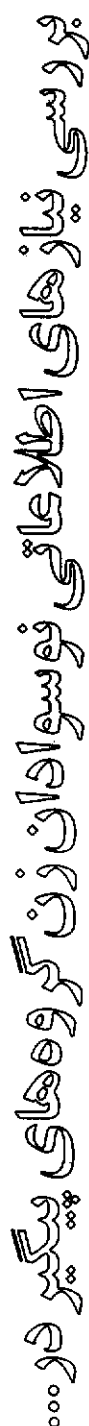
روش بکار گرفته شده در این تحقیق پیمایشی می‌باشد بنابراین محقق برای اخذ اطلاعات ابتدا نمونه‌گیری به شیوه طبقه‌بندی متناسب با اندازه را برای بدست آوردن تعداد جامعه آماری به انجام رسانید سپس به کلاس‌های گروه‌های پیگیر مراجعه کرده و از نمونه‌های انتخاب شده اطلاعات اولیه را جمع‌آوری نموده است. همچنین برای مباحث نظری نیز از روش هندسی بهره‌گیری شده است.

جامعه مورد مطالعه

جامعه آماری این تحقیق نوسوادان زنی هستند که در نیمسال اول سال ۱۳۷۸ در گروه‌های پیگیر شرکت نموده‌اند که تعداد آنها شامل ۱۲۷۴ نفر در ۱۲۰ گروه می‌باشد. (جدول شماره ۱)

جدول شماره ۱: جامعه آماری

مناطق	تعداد گروه‌های پیگیر	تعداد فراگیران گروه‌های پیگیر
شمال تهران	۵۲ گروه	۵۸۷ نفر
شرق تهران	۲۴ گروه	۲۵۵ نفر
جنوب تهران	۱۶ گروه	۱۶۲ نفر
غرب تهران	۲۸ گروه	۲۷۹ نفر
جمع	۱۲۰ گروه	۱۲۷۴ نفر

آزمون فرضیات

- برای آگاهی از وسعت و دامنه منابع مورد مطالعه فراگیران گروه‌های پیگیر از آنها سؤال شده است که آیا خارج از کتب نهضت سوادآموزی منابع دیگری را نیز مطالعه

نیاژهای اطلاعاتی	فرهنگی - اخلاقی	علمی - تاریخی	پیداکنش	دانش	حرفه‌ای	لایزالو
من	۲	۲	۲	۲	۱	دوربرد
۲۲-۲۴						۱۶
۲۴-۲۵	۹	۸	۲۲	۷	۱۳	۵۸
۲۵-۲۶						۳۰/۹
۲۶-۲۷	۱۳	۲	۲۲	۱۶	۱۱	۶۸
۲۷-۲۸						۵/۶
۲۸-۲۹		۶	۱۶	۱۸	۴	۲۸
۲۹-۳۰						۱۵/۱
۳۰-۳۱	۳۱	۲۰	۶۴	۵۵	۳۱	۱۹۱
۳۱-۳۲	۱۶/۴	۱۰/۵	۳۳/۵	۳۴/۶	۱۶/۴	۱۰۰
۳۲-۳۳						۱۰۰

۳۸ پیام کتابخانه

- اطلاعات بدست آمده بیانگر این مطلب می‌باشد که نیازهای اطلاعاتی فراگیران گروه‌های مختلف (مجرد، متأهل، بیوه) با همدیگر یکسان بوده و هر چند تفاوت‌های اندکی بین آنها موجود می‌باشد ولی عموماً نیازهای آنها در زمینه‌های بهداشتی و معدودی دینی است. کمترین نیازی که میان این گروه‌ها احساس می‌شود در زمینه مسائل علمی و تاریخی می‌باشد. با توجه به سطح معنادار بدست آمده (۰/۱۵) رابطه معناداری بین وضعیت تأهل و نیاز اطلاعاتی وجود ندارد در نتیجه فرضیه بیان شده در این زمینه تأیید نمی‌گردد. (جدول شماره ۵)

جدول ۵: رابطه وضعیت تأهل و نیازهای اطلاعاتی

نیازهای اطلاعاتی	تأهل	تأهل	تأهل	فراوانی درصد
وضعیت تأهل	تأهل	تأهل	تأهل	
تربیتی - اخلاقی	۲۵	۲	۲	۱۶/۲
علمی - تاریخی	۱۳	۵	۲	۱۰/۵
بهداشتی	۴۸	۱۰	۶	۳۳/۵
دینی	۳۲	۴	۹	۲۳/۶
حرفه‌ای	۲۸	۱	۲	۱۶/۲
فراوانی درصد	۱۱۶	۲۲	۱۹	۱۰۰

- همانطور که نتایج نشان می‌دهد، اکثر فراگیران گروه‌های پیگیر به منظور تأمین نیازهای اطلاعاتی خود به مطالعات غیردرسی و خارج از کتب نهضت می‌پردازند و این مطالعات بیشتر در زمینه بهداشتی و دینی و کمترین مطالعات در زمینه مسائل علمی - تاریخی می‌باشد و چون رقم (۰/۰۱) کمتر از سطح اطمینان (۰/۰۵) می‌باشد بنابراین رابطه متغیرهای

مورد نیاز فراگیران رابطه معنادار وجود دارد. (جدول شماره ۳)

جدول ۳: رابطه شغل و نیازهای اطلاعاتی

نیازهای اطلاعاتی	تربیتی - اخلاقی	علمی - تاریخی	بهداشتی	دینی	حرفه‌ای	فراوانی درصد
خانه دار - آرایشگر	۲۳	۱۱	۲۸	۲۱	۲۵	۱۵۱
سرکار - کارگر	۵	۶	۱۳	۳	۳	۳۰
غیاط	۳	-	۳	۱	۳	۱۰
فراوانی درصد	۳۱	۲۰	۴۴	۲۵	۳۱	۱۹۱
	۱۶/۲	۱۰/۵	۳۳/۵	۲۳/۶	۱۶/۲	۱۰۰

- بیشترین نیاز فراگیران منطقه شمال به مسائل بهداشتی و کمترین نیاز به مسائل علمی و تاریخی می‌باشد در منطقه شرق بیشترین نیاز بهداشتی و کمترین نیاز تربیتی - اخلاقی و علمی - تاریخی است. در منطقه جنوب بیشترین نیاز در زمینه مسائل دینی و کمترین نیاز در زمینه مسائل بهداشتی می‌باشد. همچنین در منطقه غرب بیشترین مورد بهداشتی و بقیه نیازها تقریباً در سطح یکسانی و چون سطح معنادار (۰/۰۰۰۱) کمتر از سطح اطمینان (۰/۰۵) در علوم اجتماعی است بنابراین رابطه بین منطقه مسکونی با نوع نیاز اطلاعاتی معنادار می‌باشد و فرضیه در اینجا تأیید می‌گردد. (جدول شماره ۴)

جدول ۴: رابطه منطقه مسکونی و نیازهای اطلاعاتی

نیازهای اطلاعاتی	تربیتی - اخلاقی	علمی - تاریخی	بهداشتی	دینی	حرفه‌ای	فراوانی درصد
منطقه تشکیل کلاس						
شمال	۱۶	۱۰	۳۴	۱۱	۱۱	۸۵
						۲۲/۵
شرق	۲	۲	۱۳	۱۱	۶	۳۳
						۱۷/۸
جنوب	۷	۲	۱	۱۷	۲	۲۹
						۱۵/۲
غرب	۶	۶	۱۶	۴	۹	۲۳
						۲۲/۵
فراوانی درصد	۳۱	۲۰	۴۴	۲۵	۳۱	۱۹۱
	۱۶/۲	۱۰/۵	۳۳/۵	۲۳/۶	۱۶/۲	۱۰۰

مذکور معنادار بوده و فرضیه بیان شده تأیید می‌گردد. (جدول شماره ۶)

[illegible]

پیدوار ۶: رابطه دامت مطالبه فراگیر و نیازهای اطلاعاتی

بررسی نیازهای اطلاعاتی بر اساس ترتیب
اولویت آنها

با توجه به تحصیلات پایین و فقدان ساخت فکری مشخص فراگیران در تشخیص نیازهایشان تلاش کردیم که با بکارگیری روشی بتوانیم نیازها و ترتیب اولویت آنها را به طور اطمینان بخشی شناسایی کنیم به این منظور نیاز اطلاعاتی فراگیران در دو مرحله بررسی شدند.

در مرحله اول از آنها خواسته شد که نیازهای خود را بیان کنند و در مرحله دوم مجدداً از آنها خواسته شد تا نیازهای خود را به ترتیب اهمیت و اولویت شماره‌گذاری و لیست نمایند.

- اکثریت فراگیران گروه‌های پیگیر به منظور تأمین و تکمیل نیازهای اطلاعاتی خود از رادیو و تلویزیون استفاده می‌کنند. این اشخاص بیشترین استفاده را از برنامه‌های بهداشتی و دینی و کمترین استفاده را از برنامه‌های علمی و تاریخی داشته‌اند. با توجه به نتایج و رقم (۰/۰۴) بدست آمده، رابطه معناداری ما بین میزان بهره‌وری از رادیو و تلویزیون و نیازهای اطلاعاتی موجود می‌باشد و در اینجا فرضیه‌ها تأیید می‌گردد. (جدول شماره ۷)

ردیف	نام و نام خانوادگی	تاریخ تولد	تاریخ فوت	محل تولد	محل دفن	توضیحات
۱	...	...	...	...	...	...
۲	...	...	...	...	...	...
۳	...	...	...	...	...	...
۴	...	...	...	...	...	...
۵	...	...	...	...	...	...
۶	...	...	...	...	...	...
۷	...	...	...	...	...	...
۸	...	...	...	...	...	...
۹	...	...	...	...	...	...
۱۰	...	...	...	...	...	...

جدول ۷: رانجه سیزان استفاده از راديو و تلفن موبيل به پايان راهي اخلاقي ها

پس از انجام مراحل فوق و جمع‌آوری دیدگاه‌های پاسخگویان در خصوص انواع نیازهای اطلاعاتی و اولویت‌بندی آنها به صورت فردی، لازم بود که درجه اهمیت هر نیاز اطلاعاتی به صورت کلی از طریق امتیازبندی مشخص شود. بدین منظور روش زیر اتخاذ گردید:

الف - تعداد افرادی را که یک نیاز را ابراز کرده‌اند بر درجه اهمیت که برای آن نیاز قائل بوده‌اند تقسیم کرده؛

ب - سپس کلیه حاصل تقسیم ها را با هم جمع زده و عدد حاصل از این طریق بیانگر میزان اهمیت آن نیاز خواهد بود.

ج - سپس نیازها براساس مجموعه نمره حاصل تقسیم‌های آنها به ترتیب مرتب می‌شوند. (۲، ص ۲۸۱) جدول ۸ ترتیب اولویت کلیه نیازهای ابراز شده از سوی ۱۹۱ نفر پاسخگو را نشان می‌دهد.

سال یازدهم - شماره چهارم

۵. ابراهیم زاده، عیسی، آموزش بزرگسالان، تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۷۳.
۶. بست، جان، روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، ترجمه حسن پاشاشریفی، ترگس طالقانی، تهران: انتشارات رشد، ۱۳۷۲.
۷. تاجداری، پرویز، مقدمه‌ای بر آمارگیری نمونه‌ای، تهران: مرکز آمار ایران، ۱۳۷۳.
۸. موفقی، حسن، راهنمای نوین تهیه و تولید مواد آموزشی (مرکز فرهنگی - آسیایی یونسکو)، تهران: مؤسسه بین‌المللی روش‌های آموزش بزرگسالان، ۱۳۷۳.
۹. لاول، برنارد، حافظه و یادگیری، روش‌های نوین در آموزش بزرگسالان، تهران: ققنوس، ۱۳۷۶.
۱۰. نهضت سوادآموزی، معاونت آموزش مداوم، گروه‌های پیگیر، تهران: نهضت سوادآموزی، ۱۳۷۵.
۱۱. گروه‌های پیگیر، تهران: نهضت سوادآموزی، معاونت آموزش مداوم، سازماندهی و اداره گروه‌های پیگیر، تهران: نهضت سوادآموزی.
12. Development of Basic literacy materials for Girls and woman in Asia/Pacific. 1996. Dhakled: Accu.
13. Preparation of Literacy follow up materials for Adults in Rural Areas in Asia and the Pacific. 1997 Tokyo: Accu
14. Cultural Heritage Protection cooperation office. Asia/Pacific cultural centen for UNESCO. 1999. Myanmar: Accu

یادداشت‌ها

1. Applied
2. Statistical package of social science
3. Chisquare

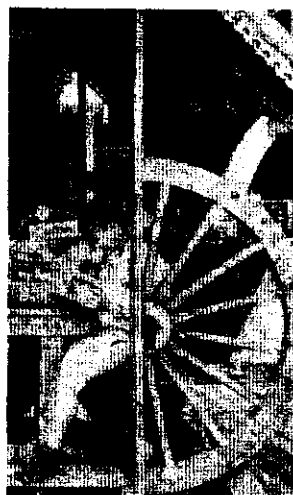
صداسیما برنامه‌هایی در زمینه اطلاعات مورد نیاز تهیه و پخش نماید.

- ۵ - تجهیز کتابخانه عمومی و منابع و مواد خواندنی ساده جهت استفاده فراگیران زن (گروه پیگیر).
- ۶ - مطابقت دادن محتوای کتب گروه‌های پیگیر با مسائل روز جامعه و ایجاد تنوع در محتوای کتب.
- ۷ - راهکارهایی جهت ایجاد انگیزه مراجعه به کتابخانه در فراگیران جهت رفع نیازهای اطلاعاتیشان.
- ۸ - اختصاص دادن بخشی از روزنامه‌ها و نشریات به مطالب خواندنی ساده برای استفاده فراگیران و نوسودان.
- ۹ - ایجاد کتابخانه‌های سیار با کتابداران آموزش دیده، مختص فراگیران و نوسودان.

منابع

- ۱- صباغیان، زهرا، روش‌های سوادآموزی بزرگسالان، تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۱، ص ۱۳۷.
- ۲- رفیع پور، فرامرز، کندوکاوها و پنداشته‌ها: مقدمه‌ای بر روش‌های شناخت جامعه و تحقیقات اجتماعی، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۲.
- ۳- صباغیان، زهرا، شناخت بزرگسالان و روش‌های سوادآموزی، تهران: نهضت سوادآموزی، دفتر تحقیق و تألیف، ۱۳۷۱.
- ۴- آل آقا، فریده، تحلیل آماری بیسوادی در منطقه و جهان، در آموزش بزرگسالان و مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، تهران: مؤسسه بین‌المللی و روش‌های آموزش بزرگسالان، ۱۳۷۳.

قانون موثرز و زمینه‌های مرتبط و غیر مرتبط با آن

نوشته: Brice Austin

ترجمه: حیدر مختاری

دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

مقدمه

کالین موثرز، از پیشگامان حوزه بازیابی اطلاعات، در سال ۱۹۵۹، اصلی را موسوم به «اصل تناقض» در علوم جدید